

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

48602

Aşağıda yer alan sorularımın Anayasa'nın 98, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96 ve 99. Maddeleri uyarınca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum tarafından, öngörülen yasal süresi içinde cevaplanması konusunda gereğini bilginize sunarım.

Sevilay ÇELENK

Diyarbakır Milletvekili

13 Şubat 2024 tarihinde Erzincan'ın İliç ilçesine bağlı Çöpler Köyü'nde, Anagold Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından işletilen Çöpler Kompleks Altın Madeni'nde meydana gelen heyelanda dokuz maden işçisi hayatını kaybetmiş, siyanür ve ağır metaller içeren on milyon metreküpe yakın toprak kütlesi çevreye ve kısmen Karasu Nehri ile Fırat havzasına yayılmıştır. Facianın üzerinden iki buçuk yılı aşkın süre geçmesine rağmen, bölgede ortaya çıkan çevresel kirliliğin kapsamı ve etkileri, kirliliğin giderilmesine yönelik yürütülen çalışmalar, bağımsız bilimsel izleme süreçleri ve bu süreçlere ilişkin güncel ve somut bilgiler kamuoyuyla şeffaf bir şekilde paylaşılmamaktadır. Ayrıca, madenin işletmecisi SSR Mining'in Türkiye'deki Çöpler Altın Madeni ve bağlı Çakmaktepe, Bayramdere, Mavialtın ve Tunçpınar sahalarındaki %80'lik payını 1,5 milyar dolar bedelle Cengiz Holding'e satışına ilişkin kesin hisse alım sözleşmesinin 26 Mart 2026'da imzalandığı bilgisi kamuoyuna yansımıştır. Yine basına yansıyan haberlere göre Bakanlık tarafından 24 Temmuz 2026 tarihinde Cengiz Holding'e bir yıl süreyle geçerli olmak üzere geçici faaliyet belgesi verilmiştir. Söz konusu belge kapsamında, işletmenin çevre mevzuatından kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğinin tespit edilmesinin ardından çevre izin ve lisans başvurusunun yeniden değerlendirileceği belirtilmiştir.

Bu bağlamda;

1. 13 Şubat 2024 tarihli heyelan sonrasında bölgeye yayılan siyanür ve ağır metal (kurşun, arsenik, kadmiyum, cıva, antimon, çinko vb.) içerikli toprak ve atık kütlesinin kapsamı (etkilenen alan büyüklüğü, hacim) Bakanlığınızca tespit edilmiş midir? Bu tespite ilişkin rapor kamuoyuyla paylaşılmış mıdır?
2. Facia sonrasında bölgede toprak, yer altı suyu ve yüzey suyu (Karasu Nehri, Bağıştaş Barajı, Fırat Nehri havzası) kirliliğinin izlenmesine yönelik hangi sıklıkla, hangi kurum/kuruluşlar tarafından örnekleme ve analiz yapılmaktadır? Bu analizlerin sonuçları düzenli olarak kamuoyuyla paylaşılmakta mıdır?

3. Söz konusu kirliliğin Karasu Nehri ve Fırat Nehri havzası üzerinden sınır aşan bir etki yaratıp yaratmadığı ayrıca değerlendirilmiş midir? Bu kapsamda aşağı kıyıdaş ülkelere herhangi bir bilgilendirme yapılmış mıdır?
4. Bölgede toprağın ve suyun eski haline getirilmesi (rehabilitasyon/restorasyon) amacıyla hazırlanmış somut bir eylem planı bulunmakta mıdır? Bulunuyorsa bu planın içeriği, sorumlu kurum/kuruluşlar ve öngörülen tamamlanma takvimi nedir?
5. Kirliliğin giderilmesine yönelik çalışmaların maliyeti ne kadardır ve bu maliyet "kirleten öder" ilkesi uyarınca işletmeci şirkete (Anagold Madencilik San. ve Tic. A.Ş.) mi yükletilmektedir, yoksa kamu kaynağından mı karşılanmaktadır?
6. Facia sonrasında bölge halkının (başta Çöpler ve Sabırlı köyleri olmak üzere) sağlığına yönelik herhangi bir tarama, izleme veya epidemiyolojik çalışma yürütülmüş müdür? Yürütülmüşse bulguları nelerdir?
7. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), Türk Tabipleri Birliği (TTB), Türkiye Barolar Birliği gibi meslek örgütlerinin ve bağımsız akademisyenlerin, bölgedeki kirlilik izleme ve rehabilitasyon süreçlerine gözlemci veya danışman sıfatıyla dahil edilmesi yönünde bir çalışma yapılması düşünülmekte midir?
8. 21 Haziran 2022 tarihinde aynı sahada yaşanan siyanür sızıntısı sonrasında alındığı belirtilen önlemlerin yeterliliği, 13 Şubat 2024 tarihli facia sonrasında ayrıca değerlendirilmiş midir? Bu değerlendirmenin sonuçları nelerdir?
9. Erzincan İdare Mahkemesi'nin 2021 Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Olumlu kararına ilişkin verdiği ve Danıştay tarafından kesinleştirilen iptal kararı sonrasında, söz konusu maden sahasındaki faaliyetlerin mevcut hukuki durumu nedir? Sahada faaliyetin tamamen durdurulup durdurulmadığı, kısmen devam edip etmediği kamuoyuna açıklanacak mıdır?
10. SSR Mining'in Çöpler Altın Madeni ve bağlı Çakmaktepe, Bayramdere, Mavialtın ve Tunçpınar sahalarındaki %80'lik payının Cengiz Holding'e devrine ilişkin 26 Mart 2026 tarihli hisse alım sözleşmesi kapsamında; devrin, sahadaki mevcut çevresel kirliliğin giderilmesine ve rehabilitasyonuna ilişkin yükümlülüklerin devralan şirket tarafından açıkça üstlenilmesi şartına bağlanıp bağlanmadığı Bakanlığınızca değerlendirilmiş midir?
11. Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü ile Bakanlığınızın, söz konusu devir işlemine onay verirken, facia sahasındaki çevresel rehabilitasyonun tamamlanmasını veya bağımsız bir çevresel durum tespiti yapılmasını ön koşul olarak arayıp aramayacağı; devrin, devam eden ceza ve idari yargılama süreçlerini (43 sanıklı dava dahil) herhangi bir şekilde etkileyip etkilemeyeceği hususunda bir değerlendirmeniz bulunmakta mıdır?
12. Devir sonrasında Çöpler, Çakmaktepe, Bayramdere, Mavialtın ve Tunçpınar sahalarında madencilik faaliyetlerinin yeniden başlatılması veya kapasite artışı talep edilmesi halinde, bu sahaların ayrı ayrı değil, bütünsel ve kümülatif bir ÇED sürecine tabi tutulması yönünde Bakanlığınızca bir tedbir alınması düşünülmekte midir?

13. (Eski) Çevre ve Orman Bakanlığı'nın 2009/7 sayılı genelgesi kapsamında, mahkemelerce kısmen iptal edilen ÇED kararlarının, bütünsel bir yeniden değerlendirmeye tabi tutulmaksızın yalnızca eksik bölümlerin düzeltilmesi suretiyle yeniden onaylanabilmesi uygulaması devam etmekte midir? Bu uygulamanın madencilik projelerinde kümülatif çevresel etkinin tam olarak değerlendirilmesini güçleştirdiği yönündeki eleştiriler karşısında, söz konusu genelgenin gözden geçirilmesine yönelik Bakanlığınızın bir çalışması bulunmakta mıdır?
14. İliç'te yaşanan facia sonrasında, benzer nitelikte (siyanürlü/kimyasal liç yöntemi kullanan, atık depolama/baraj tesisi bulunan) diğer maden işletmelerinde acil durum planları ve atık depolama tesislerinin stabilitesi bakımından ülke genelinde bir denetim/tarama yapılmış mıdır? Yapılmışsa hangi tesislerde ne tür eksiklik veya risk tespit edilmiştir?
15. Ocak 2026'da Bursa'nın Yenişehir ilçesi Kirazlıyayla Mahallesi'nde MEYRA Mühendislik Proje ve Madencilik San. ve Tic. A.Ş.'ye ait atık depolama alanının çökmesi sonucu yaşanan kirliliğe ilişkin olarak, İliç'te edinilen tecrübeler ışığında ne tür acil ve kalıcı önlemler alınmıştır? Bu sahada da bağımsız bir bilirkişi incelemesi ve kamuoyuna açık bir soruşturma süreci başlatılmış mıdır?
16. Türkiye'nin, Avrupa Konseyi'nin 3 Aralık 2025 tarihinde imzaya açtığı Çevrenin Ceza Hukuku Yoluyla Korunması Sözleşmesi'ni (CETS No. 228) imzalaması ve onaylaması yönünde bir çalışma bulunmakta mıdır?